

Het krijgsgevangenkamp van kapitein J.W. Jansen Venneboer, die met zijn onderdeel bij Zutphen lag

[Krijgsgevangenkamp Oflag V-A](#) Het krijgsgevangenenkamp voor officieren te Weinsberg.

(Dit verhaal is geschreven naar aanleiding van de dagboeken van mijn vader.)

T.J. Jansen Venneboer Zutphen, 4 maart 1990

Het krijgsgevangenenverhaal van [kapitein J.W. Jansen Venneboer](#) begint op 10 mei 1940. Hij is dan gelegerd met zijn onderdeel in Cortenoever, gemeente Brummen.

Hij was kapitein bij het C4-II 35 R.I. en had zijn commandopost in huize Reuversweerd. Na de overval door de Duitsers op 10 mei 1940 worden er om circa elf uur al schoten gehoord, waarna later op de dag ook in deze omgeving geschoten wordt.

Er worden door een patrouille twee Duitsers met een motorrijwiel gevangengenomen. 's Avonds is het rustig en de volgende dag ook, hoewel er twee Nederlandse soldaten gewond raken.

De gehele dag doen allerlei geruchten de ronde over al of niet aanwezige vijandelijke militairen in Hall, Dieren en Brummen. Na al deze geruchten komt 's avonds het bevel:

”Terug naar de oorlogskwartieren en niet meer vuren”. Allen gaan slapen.

De volgende morgen, zondag 12 mei, 1ste Pinksterdag, worden we om half vijf gewekt door de bataljonscommandant plus twee Duitse officieren. Het bevel is: "Om zeven uur klaar staan bij Holthuzergoed, met wapens, geen

particuliere bagage". Wij worden afgevoerd via Rhienderen naar Zutphen. In De Hoven hebben we op een groot grasveld een lange rustpauze. Daarna gaan we verder via de geslagen wipbrug over de IJssel naar 'De Kap' {Warnsveld}.

We passeren onder andere de Vispoortstraat, Tademasingel, over het bruggetje bij het zwembad en dan verder via de Buitensingel naar de grote weg richting Vorden. In Vorden ontvangen we van burgemeester Arriëns drie eieren, twee blikken vlees en een blik melk per man.

Onderweg tijdens een pauze gaf een kennis me nog gauw een paar stel ondergoed mee. We houden weer rust bij huize Baank en 's nachts overnachten we op het kasteel Vorden op strozakken. We krijgen worst en sigaretten.

Maandag 13 mei, 2e Pinksterdag gaan alle aanwezige officieren met een gevorderde vrachtauto van de Coöperatie, chauffeur Golstein, op weg. Na enige malen verkeerd gereden te hebben komen we in Bocholt aan.

Samen met Kuiper krijgen we een kamer met twee strozakken, maar voor het avondappèl moeten we alweer verhuizen, omdat onze plaatsen ingenomen worden door zojuist aangekomen hoofdofficieren. Wij gingen naar een grote slaapzaal, waarbij ik nog mijn handdoek verloor.

's Avonds kregen we nog een kop warme soep. De volgende dagen hangen we maar wat rond of liggen op een strozak. Praten met elkaar over wat er met ons zal gebeuren. Dinsdagavond moesten we al ons geld inleveren.

Donderdag 16 mei worden we 's morgens om zes uur gewekt en marcheren af naar het station Bocholt voor vertrek per trein naar wat later bleek Soest (Duitsland). Wij rijden via Wezel, Oberhausen, Essen, Bochum, Dortmund/Dorsfeld, Werl, waarna we om ongeveer twee uur in Soest aankwamen.

De gehele dag geen warm eten gehad, alleen een kop koffie van Rode Kruiszusters op het station Essen. We werden gelegerd in een nieuwe kazerne op stro met 18 man bij elkaar. We mochten niet van de kamers af.

Vrijdags werd er een emmer aardappelsoep op de kamer gezet, de man een schep plus brood, kaas en worst. Zaterdag de 18e mochten we ook in de gang komen en later ook op het grasveld bij de kazerne.

's Zondagsmiddags 19 mei om half drie marcheren we af naar het station en vertrekken om tien voor vier met onbekende bestemming. Om twintig *over* vijf de volgende morgen arriveren we in Weinsberg in de buurt van Frankfurt am Main.

Lager Weinsberg

Na 14 uur in de trein gezeten te hebben marcheren we af naar het gevangenenkamp, waar ik onder nummer 2592 ingeschreven wordt. Samen met G.J. Kuiper, J. Dewer en Wiegmans krijgen we een kamertje met vier kribben.

Dinsdag 21 mei komen er nog 225 collega officieren bij. Hierna begint een tijdperk van onzekerheid, verveling, geruchten enz. De dagen duren lang, doch er zijn een paar hoogtepunten en wel de gymnastiekoefeningen en de dagsluiting. Vele godsdienstige bijeenkomsten worden georganiseerd.

Niet alleen de dagelijkse dagsluiting maar ook godsdienstonderwijs. Ook worden er vaak diensten gehouden op andere dagen dan alleen de zondagmorgens. Al deze bijeenkomsten, verzorgd door Nederlandse [legeraalmoezeniërs](#) en predikanten, worden door zeer velen bezocht. Men vindt er geborgenheid zo bij elkaar.

Een hoogtepunt is er wanneer we op 6 juni een kerkdienst mogen houden in de kerk van Weinsberg. De zwaluwen vliegen door de kerkruimten en dat doet denken aan:

Zelfs vindt de mus een huis, o, Heer,
De zwaluw legt haar jongskes neer,
Bij 't kunstig licht van Uw altaren.

Men voelt zich een ander mens na een godsdienstbijeenkomst. De neerslachtigheid verdwijnt dan weer voor een poosje. De stemming in het

kamp is verre van vrolijk. Langzamerhand begint zich een matte stemming van allen meester te maken [..].

Grapjes onder elkaar beginnen langzamerhand te verdwijnen. In het begin, wanneer men zijn wasje deed, werd er nog op luchtige toon bij geconverseerd. 'Niet thuis vertellen dat we kunnen wassen', of, 'Hadden we maar beter thuis gekeken hoe het moet'.

De dagen duren lang, ze zijn eentonig. Met kaarten, op bed liggen en wat slenteren op een beperkte ruimte wordt de dag doorgebracht. Behalve de godsdienstbijeenkomsten en de gymnastiekoefeningen is er niets [..].

Doch op 24 mei komt er nog iets prettigs bij: op het ochtendappèl deelt de kampcommandant Majoor Heeger mee: "*Eerstdaags terug naar het Vaderland en vrijheid van beweging (wel onder bewaking) in de naaste omgeving, te beginnen op 25 mei*".

Wel moesten allen persoonlijk beloven "*niet de minste poging tot vluchten te doen*". Nu mogen we dan af en toe door de omgeving marcheren, een aangename afleiding. Hiertegenover staat de ellende van het luchtalarm, meestal midden in de nacht, waarbij we ons moeten aankleden.

Op vrijdag 5 juni zagen we vanaf het kampplein overal vlaggen hangen, ook van de kerk. Waarvoor? Allerlei gissingen deden de ronde tot iemand definitief weet te vertellen: "*Duinkerken genomen*". Daarom acht dagen vlaggen en drie dagen klokluiden.

De Nederlandse officieren staan aangetreden in het [kamp 'Weinsberg'](#) 1940

Het eten is ook niet om over naar huis te schrijven. Veel koolsoep, ook vaak knollen, wortels en rode bieten. Op 30 mei kregen we zure aardappelen met rundvlees, met de lepel gegeten.

Op 26 mei kregen we 1 brood voor vier dagen, met kunsthoning. 's Middags was er erwtensoep, tamelijk goed. Op 1 juni, rijst met *pelkartoffeln*, eindelijk eens iets vast in de maag. 's Avonds koffie met worst Al het brood is op.

Zondag 2 juni een feestmaal, brood met een stukje worst van gisteren en voor het eerst boter. 's Middags zuurkool en 's avonds groene koolsoep met aardappelen. Niet alleen het eten, ook tabaksartikelen waren een probleem.

Op 31 mei komt de mededeling: sigaretten en tabak halen. We hebben met ons vieren 80 pfennig kampgeld bij elkaar gelegd en krijgen daarvoor: 1 sigaar 12 pf., 1l sigaar 10 pf., drie sigaretten van 4 pf. en 5 sigaretten van 4.80 pf. Alles bij elkaar voor 58 pfennig.

We verdelen de sigaretten waarbij Dewer en ik een sigaret extra krijgen omdat Kuiper als oudste de grote sigaar met het Hollands uiterlijk kreeg en Wiegmans de kleine zwarte lootte [..]. Op 29 mei konden we ook al 5 sigaretten per persoon kopen bij de *kampführer* voor 28 pfennig.

Onze angst is of de aansteker van Wiegmans het wel zo lang volhoudt. Wanneer ik op vrijdag 31 mei mijn 45ste verjaardag vier, tracteer ik 's middags op een sigaret en om 5 uur nog een, maar dan moet ik er een van Kuipers lenen. Ondanks de grote tractatie van twee sigaretten geen prettige verjaardag, mijn gedachten zijn thuis in Holland [..].

Geruchten doen constant de ronde. Woensdag 29 mei, binnen enkele dagen weg, de barbier krijgt geen aparte bullen meer. Er zou wat bijzonders meegedeeld worden, de majoor is er al om half acht. Bij het ochtendappèl niets nieuws. Gymnastiek om 10 uur in plaats van half elf en die is reeds om 10.25 afgelopen. Wachten met spanning of er iets nieuws is.

Achteraf bleek dat het verband hield met 225 nieuwaangekomen krijgsgevangenen. Bij terugkomst op de kamer na de godsdienst vertelt Dewer: *"Swartz zegt, er staat aan het station een Hollandse trein, misschien gaan we morgen al weg"*.

Als het waar is, we hopen er het beste van. 30 mei, nog geen post, maar het 44e gerucht doet de ronde[.]. Er ligt post in Stuttgart, iemand is gaan telefoneren, hoe het hier kan komen. Om 7 uur aan de deur, de post uit Stuttgart kan wel 20 stuks zijn. Als er maar post komt van thuis, dan knapt iedereen weer op [..].

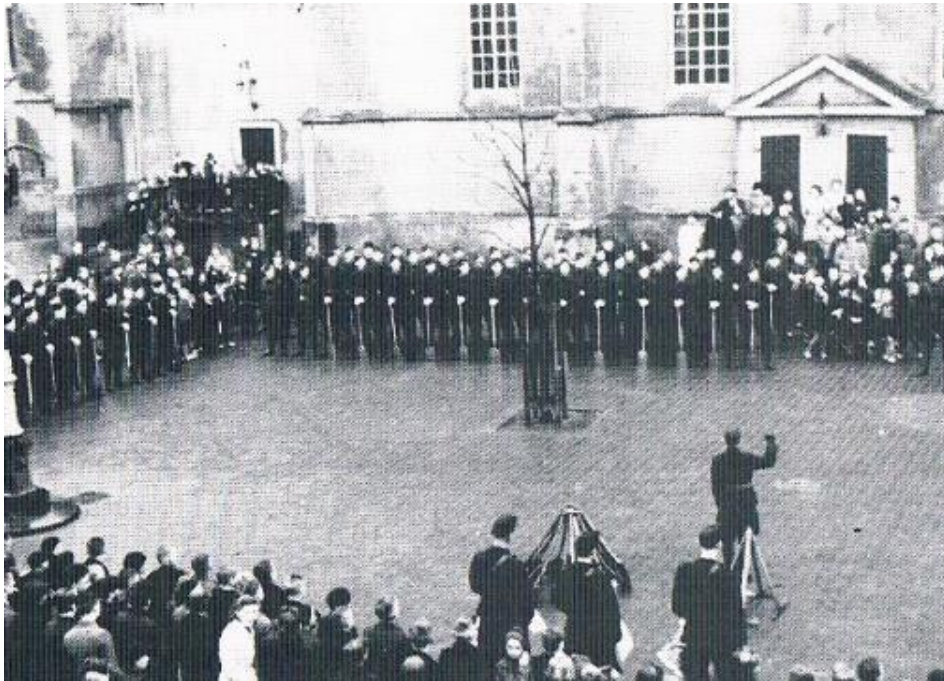
Twee Duitse bewakers van het Lager. Ook kapitein Doornink zat er gevangen. Hier is hij nog in Terwolde aan het werk in zijn hoofdkwartier in café "Dorpszicht",

Op het ochtendappèl van de 2e juni deelt de kamp-führer mee: *"Er komt om elf uur een generaal, belast met het toezicht op de krijgsgevangenen, een bijzonder heuglijke mededeling doen"*. Dus toch naar huis of is dit het 50e gerucht.

Als er bijzondere mededelingen zijn, gebeurt dit altijd in de tijd van de godsdienstoefeningen, maar om half twaalf gaat deze gewoon door. Bekend is wel dat de Führer gisteravond via de radio heeft meegedeeld dat de Hollandse krijgsgevangenen vanwege hun gedrag [..] zo spoedig mogelijk mogen terugkeren. Gerucht 51?

Ieder wil graag de generaal horen, dus niet naar de kerkdienst? Of zal de dominee iets eerder beginnen. Om 10 uur onverwacht appèl. Om 10.15 uur

staan allen in carré aangetreden. Al saluerend gaat de generaal langs de voorste gelederen. Na "op de plaats rust" neemt hij het woord: *"Wegens onberispelijk gedrag in de strijd van de Hollandse officieren en de*

In carré aangetreden

Wehrmacht, heeft de Führer besloten de Hollandse krijgsgevangenen, zodra mogelijk, huiswaarts te doen keren". Wanneer is nog niet te zeggen. Hij besluit met de woorden: *"Het gaat u wel, en nu de vrede er is tussen Holland en Duitsland hoop ik ook dat voortaan de verstandhouding tussen beide landen goed mag zijn".*

Dus vandaag nog niet weg. Enigszins een ontzuivering, maar goede moed houden. Dinsdag 4 juni, na een lang appèl, nog geen nieuws over het vertrek naar huis. Het gerucht doet de ronde dat Duitsland aan Engeland de vrede heeft aangeboden, maar deze heeft geweigerd. Verder geen nieuws.

Vrijdag 7 juni nog geen bericht van vertrek. Zaterdag 8 juni, op 't appèl nog geen nieuws. In de voormiddag begint de geruchtenstroom weer op gang te komen. Vandaag in elk geval weg. Elk moment kunnen we bij elkaar geroepen worden, daarom geen gymnastiek.

Wagons staan klaar op de spoorlijn, zegt men, vanaf barak 3 te zien. Om 3 uur 's middags reeds koffie en brood. Waarheen? Oldenzaal, Zevenaar, Zeist, Eindhoven? We wachten af. Bij het eten spreekt de kolonel het vermoeden uit: *"Naar een centraal punt in Nederland. Allen kalm blijven, zoals we steeds, ook in onze dagen van neerslachtigheid kalm gebleven zijn in het kamp".*

Dan, Hoera!

Pakken voor vertrek en afmars naar het station. Goed half zes trekt de locomotief aan. Daar gaan we dan! Waarheen blijft een vraag. In grote trekken is de route Weinsberg-Heilbren-Mannheim-Koblenz. De volgende morgen Keulen 8.35 uur Düsseldorf-Emmerich 12.45 uur. En dan, daar is Nederland weer.

Wat een blijdschap. Om ongeveer drie uur zijn we in Zevenaar. Een bijzonder goede ontvangst met brood en koffie. Na groot verlof te hebben gekregen nog één ding, zo gauw mogelijk naar huis.
